

implement modern teaching technologies: information, remote, problem, etc, pedagogical technique, the weight of scientific achievements: developed scientific technology, methods, systems, reputation among students, etc. It is stressed that new methodology for the assessment should consider, first of all, criteria, answering the question: how scientific-pedagogical staff have fulfilled the teaching task, what results have they got in their scientific field, have they worked with the student group as mentors, what is the attitude expressed to them by the students, what universal qualities are habitual to the personality, what are the strengths and weaknesses of the teacher and so on and only after that – the teaching load, the number of published scientific articles, the number of interviews or evenings spent in the hostel and others, because the rating of the teacher is a direct measure of the growth of his image.

Key words: *image of a higher school teacher, rating components and mechanisms, professional development of a teacher, professional and scientific knowledge, pedagogical values, self-education and self-discipline in teacher's rating estimation, implementation of rating estimation results.*

УДК 378.032

Р. В. Сущенко

Запорізький національний технічний університет

ОСНОВНІ ПСИХОЛОГО-ПЕДАГОГІЧНІ ОРІЄНТИРИ ФАХОВОЇ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ ІНЖЕНЕРІВ ЗАЛІЗНИЧНОГО ТРАНСПОРТУ

Стаття присвячена проблемі професійної підготовки майбутніх фахівців залізничної галузі. На основі результатів аналізу наукової літератури визначено й обґрунтовано основні психолого-педагогічні орієнтири (педагогізація процесу професійної підготовки інженерних кадрів залізничної галузі у вищих навчальних закладах; формування ціннісних орієнтацій майбутнього інженера залізничного транспорту; органічний взаємозв'язок розвитку залізничної галузі й особистісно-професійного саморозвитку інженера залізничного транспорту; професійна підготовка залізничних кадрів до подолання психологічної напруги їхньої професійної діяльності) та їх вплив на формування професіоналізму майбутніх залізничників. Наведено вимоги до сучасного успішного залізничника з вищою освітою, а також з'ясовано особливості професійної підготовки майбутніх фахівців у технічних університетах.

Ключові слова: *професіоналізм, психолого-педагогічні орієнтири, майбутній інженер, залізничний транспорт, фахова підготовка.*

Постановка проблеми. У цьому соціумі, дуже виразному та ємному одним із найголовніших чинників досягнення Україною високого рівня розвитку залізничної галузі є підготовка високоосвічених фахівців як творців якісного життя й культури.

На думку відомого дослідника П. Сауха, стимулами для організації та розвитку вищої освіти в Україні мають стати три об'єктивних фактори: 1) зростання вимог до рівня кваліфікації людських ресурсів у зв'язку з технологічним удосконаленням сучасного виробництва та сфери обслуговування; 2) перехід промисловості на дрібносерійне виробництво за умов швидкої зміни моделей, що вимагає оперативної перекваліфікації

кадрового складу компаній; 3) зростаюче усвідомлення самоцінності якісної освіти як особистісного, так і національного надбання. Ці фактори відкривають можливість започаткування нового етапу розвитку двох соціально важливих напрямів діяльності системи вищої освіти: додаткової освіти дипломованих фахівців і якісної освіти протягом життя, у тому числі й для людей з обмеженими фізичними можливостями [2, 99].

Дослідник доводить, що існуюча система професійної підготовки й перепідготовки кадрів не акцентує уваги на розробці таких моделей розвитку, зокрема залізничного транспорту, які б були випереджальними соціально спрямованими, демократичними, гнучкими, державно-громадянськими та сприяли розвитку будь-якої ланки економіки.

Як свідчать результати нашого наукового пошуку, ця проблема дійсно є винятково важливою й малодослідженою на сучасному етапі. Тільки в останні роки почали з'являтися роботи, у яких робляться спроби узагальнити основні напрями педагогічної роботи в технічних вузах, пов'язані з проблематикою розвитку особистісної складової спеціалістів залізничної сфери.

Аналіз актуальних досліджень. Науково-теоретичні та загальні організаційно-прикладні проблеми професійної діяльності достатньо розроблено та висвітлено в роботах: Є. Березняка, В. Бондаря, Л. Даниленко, М. Дарманського, Г. Дмитренка, Г. Єльнікової, Л. Калініної, В. Козлова, В. Лутая, Л. Макаренка, В. Маслової, В. Олійника, С. Пікельної, Д. Тимохи, Т. Шаргун, Є. Хрикова, Т. Шамової, Є. Ямбурга та ін.

Різні аспекти суб'єкт-об'єктної парадигми професійної підготовки досліджуються В. Авер'яновим, Б. Бакуменком, А. Буреогою, В. Гамаюновим, В. Князевим, В. Луговим, В. Малиновським, Н. Нижник, В. Огаренком, О. Скідіним, С. Шевченком та ін.

Найбільш вагомий внесок у розроблення методологічних, науково-теоретичних засад підготовки управлінських кадрів в Україні зробили такі вчені, як: М. Білинська, М. Данько, В. Луговий, В. Пономаренко, О. Романовський, Т. Чернишенко, Л. Шипіліна та ін.

У процесі дослідження ми зверталися до наукових праць провідних учених різних напрямів педагогічної науки, зокрема: закономірностей формування особистісних якостей фахівця в процесі професійної освіти (Б. Гершунський, І. Зязюн, В. Козаков, Л. Романишина), організації навчання студентів у вищій школі (А. Алексюк, С. Архангельський), системного та інтегративного підходів до навчання (А. Беляєва, М. Берулава, С. Гончаренко, Р. Гуревич, І. Козловська), підготовки гуманітарно-технічної еліти (О. Ігнатюк, О. Костін, О. Пономарьов, О. Романовський, Л. ТОВАЖНЯНСЬКИЙ), навчання

обдарованої молоді (Г. Бурменська, В. Слуцький, Л. Смолінчук), наукових розробок із проблеми вивчення іноземних мов у вищих технічних навчальних закладах (О. Акмалдінова, Е. Ганиш, Є. Євець, В. Краснопольський, Е. Литвиненко, О. Письменна, Л. Пуховська, Т. Станівська, О. Чернік), компетентнісного підходу в освіті (О. Корсаков, О. Пометун, В. Самсонкін) та ін.

Яскравими представниками сучасної наукової школи професійної підготовки залізничних кадрів є кандидат педагогічних наук – Т. Шаргун, кандидати технічних наук: В. Кулешов, Д. Ломотько, О. Березань, О. Гребцов, П. Долгополов, Т. Калашнікова, О. Лаврухін, О. Малахова, Г. Сіконенко, М. Топчієв, О. Ходаківський та ін.

Дослідження та аналіз існуючого стану теоретичних надбань, основних тенденцій розвитку професійної освіти залізничників показали, що існують об'єктивні передумови реформування розвитку вищих освітніх закладів залізничного профілю та існуючої системи професійної підготовки інженерів залізничного транспорту.

Мета статті – висвітлити основні психолого-педагогічні орієнтири оновлення фахової підготовки майбутніх інженерів залізничного транспорту.

Виклад основного матеріалу. Під впливом глобалізаційних процесів, що відбуваються в усіх сферах українського суспільства, підготовка залізничних кадрів має більш оперативно зазнавати суттєвих змін, зорієнтованих на досягнення європейських і світових стандартів. Цьому мають сприяти зміни у визначенні цілей та особливостей основних принципів розвитку галузі, підвищення ефективності її розвитку з урахуванням цілісного й системного підходів. Цим пояснюється наукове обґрунтування нових напрямів оновлення та модернізації професійної підготовки майбутніх кадрів залізничної галузі, їх основних психолого-педагогічних орієнтирів.

Перший – педагогізація процесу професійної підготовки інженерних кадрів залізничної галузі у вищих навчальних закладах.

До прискорення будь-яких перетворень у залізничній галузі мають бути готові вищі навчальні заклади, щоб здійснювати для неї успішну професійну підготовку інженерів залізничного транспорту нової якості з урахуванням альтернативних ідей реформаторської педагогіки, нового бачення шляхів фундаменталізації професійної готовності випускників вузу, які мають працювати за умов постійного розвитку наукового знання та соціокультурної ситуації, здатні до саморозвитку за рахунок перманентного співвідношення цього саморозвитку зі змінами в сучасному світі.

Сучасні умови експлуатації залізниць диктують більш високі вимоги до тих фахівців, коло інтересів яких пов'язане з організацією перевезень і

управлінням на транспорті. З яких би позицій вищі навчальні заклади не підходили до парадигми інженерної освіти, потрібно оперативніше робити безпосередні практичні кроки до участі в дослідженні та розв'язанні не дрібних, а глобальних проблем. Здійснення таких кроків вимагає серйозного наукового обґрунтування відповіді дослідників на такі важливі запитання:

- Якими мають бути сьогодні цілі професійної діяльності інженера залізничного транспорту, що є визначальним в її змісті та організації?
- Яким чином відбирати зміст сучасного професійного навчання, щоб воно відповідало вимогам вітчизняної залізничної галузі?
- За якими критеріями має оцінюватися якість професійної підготовки майбутнього інженера залізничного транспорту?

Відповіді на ці важливі запитання щодо стратегії розвитку професійної підготовки майбутніх інженерів залізничного транспорту має дати педагогіка вищої школи з урахуванням досягнень професійної педагогіки та психології, а також того, що відбувається сьогодні в науці, на Землі, у Всесвіті?

Але, чи стурбовані цими проблемами організатори модернізації сучасної професійної освіти вищих залізничних закладів, чи мають вони наміри враховувати тенденції суспільного розвитку? Чи зацікавлена, врешті-решт, вузівська спільнота у спрямуванні професійного розвитку спеціалістів на врахування в цьому процесі заявленої всім світом необхідності формування гуманної, порядної, безкомпромісної та кришталево чесної особистості? А чи можна переконати в цьому практичного замовника інженера залізничного транспорту, якщо критерієм якості праці інженера й досі вважається тільки рівень навченості в цілому й володіння ним спеціальними знаннями й навичками, зокрема?

Навіть наш поверховий і попередній аналіз «секретів» новаторської, інноваційної діяльності сучасних інженерів залізничного транспорту показав: найважливішими рисами їх праці були й залишаються їхній професіоналізм і професійна культура, інноваційність як сутнісна характеристика життя, діяльність заради особистісних цінностей і визнання їхньої праці колегами, відсутність у процесі їхньої діяльності кризи партнерських стосунків з вираженою духовно-етичною домінантою, присутність особливої форми діалогу з людьми, висока інформованість про стан малого й великого залізничного господарства, відповідне забезпечення ресурсами, гармонізація ділових взаємин, створення умов для добровільної співпраці всіх виробничих підрозділів тощо.

Ці та інші наші попередні результати аналізу сприятливих умов для успішної діяльності молодих інженерів після закінчення вузів змогли

довести, що студентів необхідно готувати до створення описаного нами середовища під час професійної підготовки, стимулюючи інтелектуально-творчий стиль взаємин, що найбільше відповідає логіці ринкових перетворень на залізничному транспорті, сприяє прискоренню темпів європейської інтеграції, налагодженню більш тісного міжнародного економічного співробітництва та підвищенню конкурентоспроможності українських залізниць на ринку транспортних послуг, що дасть можливість не тільки ефективно використовувати вигідне геополітичне розташування України, а демонструвати сформованість в інженерів залізничної галузі якісно нової професійної культури з точки зору правової компетентності й професіоналізму, особистісної громадянської позиції, творчості, повноцінного самовиявлення інтелектуальних можливостей і моральності, нарешті – здатності виконувати інноваційні соціально-професійні ролі [1].

Кожний етап розвитку суспільства, оновлення його економіки формує свою концепцію державного впливу на відповідність сучасним вимогам системи професійної підготовки кадрів залізничної галузі. Тому можна стверджувати, що висока професійна культура інженера залізничного транспорту сьогодні має розвиватися разом із суспільством відповідно до нових вимог соціуму до нього тільки на основі наукових досягнень порівняно молоді теорії та методики професійної педагогіки.

Нове розуміння особливостей професійної підготовки майбутнього інженера залізничного транспорту пояснює виникнення потреби знову уточнити методологічне, теоретико-економічне підґрунтя перспектив подальшого оновлення системного бачення нової якості його професійної діяльності у взаємозалежності з новими культурними, соціальними, економічними, інформаційними, науковими та іншими впливами.

Ми враховували у своєму дослідженні й те, що в будь-якому суспільстві процес ефективної професійної підготовки інженера залізничної галузі має інтегрувати в собі найкращі досягнення методології та загальної теорії управління, пам'ятаючи при цьому, що безпосереднє перенесення методологічного знання без урахування його специфіки, зумовленої сферою його застосування, є небезпечним. І все ж загальним у науковому дослідженні є те, що діяльність інженера ЗТ відноситься до складних відкритих цілісних систем у тріаді «людина – держава – суспільство», а тому вона має динамічно поєднувати керований розвиток і самоорганізацію відповідно до вимог людського співжиття, узгоджуючись із нормами законів, що стосуються залізничної галузі. Будь-які нові державні проекти розвитку залізничного транспорту будуть результативними, якщо вони не

нав'язуються, а враховують і забезпечують інтереси й необхідні людські умови для повноцінного перебування в існуючому соціумі.

Тому, на думку Т. Шаргун, сучасна професійна освіта має передбачати надання переваги особистісному над вузькопрофесійним [4, 104]. Про це яскраво свідчить чимало прикладів запровадження в непедагогічних вузах України цілеспрямованої педагогізації професійної підготовки викладачів різних спеціальностей, які не мають знань з педагогіки вищої школи. В Україні останнім часом великої уваги у зв'язку з цим надається розвитку магістратури зі спеціальності «Педагогіка вищої школи» для підготовки до викладацької діяльності викладачів не тільки педагогічних, але й спеціалізованих вишів. Без сучасної педагогічної підготовки викладача, яким би він не був високоякісним науковцем у своїй галузі, – якості професійної освіти без знань сучасної педагогіки вищої школи не досягти. Більшість, зокрема технічних, вузів майже стовідсотково не готові на рівні досягнень людинознавства та професійної педагогіки викладати свої дисципліни, здійснювати високоякісну професійну підготовку студентів.

Доказом безумовної ефективності та справедливості такого науково обґрунтованого підходу до підвищення якості професійної освіти шляхом педагогізації освітнього середовища є відкриття в технічних, медичних, економічних та інших непедагогічних вузах кафедр педагогіки для успішного розв'язання давно назрілої проблеми.

Найвідомішим у світі досвідом розв'язання цих проблем, який вивчають і успішно використовують вищі навчальні заклади всього світу, є Харківський політехнічний університет (зав. кафедрою педагогіки і психології управління соціальними системами – д. пед. наук, член-кореспондент НАПН України проф. О. Романовський). Кафедра створена в лютому 2000 р. й визнана багатьма країнами зразком розв'язання, зокрема, проблеми успішної підготовки в Україні лідерів.

Другий – формування ціннісних орієнтацій майбутнього інженера залізничного транспорту.

Під впливом глобалізаційних процесів, що відбуваються в усіх сферах українського суспільства, професійна підготовка інженерних кадрів залізничної сфери має більш оперативно зазнавати суттєвих змін, зорієнтованих на досягнення європейських і світових стандартів. Цьому мають оперативно сприяти вищі навчальні заклади, уточнюючи й визначаючи нові її цілі, особливості та основні принципи, засоби підвищення ефективності й розвитку з урахуванням перспективної цілісності та системного підходу.

Щоб прискорити економічні перетворення в залізничній галузі, сприяти її подальшому розвитку, вишам необхідно бути готовими до науково-теоретичного переосмислення змісту й сутності системних змін у побудові вузівського педагогічного процесу, стратегії наукового осмислення й оновлення окреслених змін, їх черговості та доцільності згідно визначених цілей і завдань модернізації професійної підготовки інженерів залізничної галузі.

Інженер залізничного транспорту в сучасній інтерпретації – це не лише професія. Він не тільки носій нагромаджених загальнолюдських цінностей, історичних традицій свого народу. Наш час вимагає інженера залізничної галузі як яскравої, масштабної особистості, яка є високопорядною, шляхетною та толерантною, глибоко володіє не тільки досягненнями у сфері залізничного транспорту, а й досягненнями наук про людину та мистецтво діалогу, спілкування з різними групами людей, новими технологіями, знаннями сучасної теорії управління, управлінською культурою.

Третій – професійна підготовка залізничних кадрів до подолання психологічної напруги їхньої професійної діяльності. Готовність інженера залізничного транспорту до професійної діяльності – це не тільки наявність отриманих професійних знань, умінь і навичок, але й фізичне та духовно-психологічне здоров'я, управлінська й загальна культура, інтелект, ціннісні орієнтації випускників вишів. Тому особлива увага багатьох дослідників сьогодні надається оновленню професійної підготовки спеціалістів, діяльність яких пов'язана з підвищеною нервово-емоційною напругою, високою відповідальністю і впливом на результати діяльності екстремальних факторів, до яких відносять, зокрема й інженерів залізничної галузі.

Пропонується вносити в навчальні плани вузів залізничних університетів спеціальні курси з педагогіки та психології, спецкурси з психологічної саморегуляції, розвитку навичок самоконтролю, само-спостереження за зовнішніми проявами емоцій, навчати вмінню самостійно переборювати емоційну напругу, швидко схоплювати об'єкти, помічати в них істотні, але малопомітні деталі, управляти своїм самопочуттям і поведінкою, покращувати соціально-психологічний клімат, позитивно впливати на внутрішню згуртованість і настрій колег, на внутрішньогрупову взаємодію тощо.

Усі дослідники одноголосні в тому, що сучасний інженер має бачити ціле, як сукупність його частин, виділяти головні ознаки серед другорядних, професійно уважно зіставляти їх з відомими йому факторами, встановлювати їхні суттєві ознаки та зв'язки, вибірково й планомірно збирати інформацію тощо. Несформованість саме таких важливих професійних умінь і якостей нерідко призводить до професійної непридатності.

Четвертий – органічний взаємозв'язок розвитку залізничної галузі й особистісно-професійного саморозвитку інженера залізничного транспорту.

Принципово важливим є висновок про те, що професійна освіта не може сховатися від життя. Тому специфіку професійної підготовки інженерів залізничного транспорту сьогодні створює постійна зміна самого об'єкта в умовах вибору методологічних настанов, докорінною зміною існуючих цінностей. Звідси – наш висновок: існуюча система підготовки й перепідготовки інженерних кадрів має акцентувати їхню на увагу на таких моделях розвитку залізничного транспорту, які б були соціально спрямованими, демократичними, гнучкими, державно-громадянськими та сприяли розвитку будь-якої ланки підвищення дійсного інженерного професіоналізму.

Отже, оновлення професійної підготовки інженерів ЗТ є багатогранним завданням, вирішенню якого присвячено наукові праці багатьох вітчизняних і зарубіжних авторів – фахівців у галузі економіки, державного управління, права, соціології, транспорту та ін. Цими питаннями плідно займаються Ю. Барабаш, Т. Мукмінова, М. Макаренко, В. Развадовський, Н. Чебанова, Т. Шаргун та ін. Необхідність узагальнень теоретичних засад і оновлення методичного забезпечення професійної підготовки залізничних кадрів зумовили й об'єктивні передумови, новоутворені розвивальні процеси цієї галузі, зокрема:

- оптимізація процесів функціонування залізничних підрозділів усіх рівнів на базі розроблених систем використання нейромережових технологій і теорії нечітких множин;
- упровадження ресурсозберезувальних підходів до експлуатаційної роботи залізниць України, формування адаптивної системи поїздоутворення при вантажних і пасажирських перевезеннях, корегування плану формування поїздів;
- формування наукових підходів щодо створення мережі логістичних центрів залізниць України тощо.

Без якісних змін у підготовці інженерних кадрів, кадрів вищої кваліфікації для Укрзалізниці, без збільшення свободи вибору форм і засобів освіти неможливі радикальні соціально-економічні зміни в економіці, багатоманітність суб'єктивних зв'язків особистості з оточуючим середовищем, наявність іншого інформаційного простору, зміна системи ціннісних орієнтацій, інформаційної та управлінської культури [3].

Становлення інформаційного суспільства спричинює радикальні зміни не тільки у сфері виробництва, зокрема, залізничної галузі, але й в усій системі вузівської підготовки спеціалістів. Визначальним фактором

студентського життя стає наукове знання, творче мислення, а отже, головним засобом професійної підготовки є стимулювання саморозвитку творчих здібностей, інтелектуального потенціалу сучасного інженера-залізничника.

Виявлена нами неспроможність традиційно сформованої консервативної свідомості залізничних кадрів до адекватної реакції на радикальні зміни планетарного масштабу свідчать про те, що система професійної підготовки інженерних кадрів залізничної галузі – це не механічний конгломерат освітніх закладів, а певна система, специфічний соціальний організм, що розвивається. Функціонує вона не лише за загальними та системними ознаками, а й за специфічними законами розвитку такої системи. Саме в системі зв'язків і відносин між її суб'єктами виникає ефект, який дослідники називають «соціальною якістю», і яку, за нашим припущенням, можна розглядати як основний критерій готовності інженера залізничного транспорту до творчої діяльності в будь-якій системі сучасних технологічних змін та інновацій, що свідчить про те, що існують об'єктивні передумови педагогізації розвитку вищих освітніх закладів залізничного профілю та існуючої системи професійної перепідготовки інженерних кадрів.

Висновки і перспективи подальших наукових розвідок. Отже, щоб зрозуміти основи, на яких формуються певні якості інженера залізничного транспорту, потрібно розглянути його життя в суспільстві цілісно. Тут має значення все: і його розум, і його ставлення до буття, до сім'ї, його професійна категорія, його позиція та прагнення до неперервного самовдосконалення. У Китаї для отримання загального уявлення про рівень і якість інженера, здобутої ним освіти, цікавляться не так назвою закінченого навчального закладу, як прізвиськом керівників вищого освітнього закладу.

Дані численних педагогічних експериментів доводять те, що людина зазвичай дійсно цінить, є стимулом, за рахунок якого вона змінюється і процвітає, збагачує стиль свого життя, спосіб дій, не ухиляючись, залежно від ускладнення обставин, від вибраного нею шляху.

Таким чином, якщо взяти до уваги зв'язок ціннісного визначення особистості спеціаліста з усією життєдіяльністю людини, то виникає необхідність пізнання, за яких педагогічних умов цей зв'язок у процесі професійної підготовки інженерів залізничного транспорту успішно реалізується.

Науковці різних напрямів відповідають: випереджальна професійна освіта, оскільки спосіб її реагування на швидкоплинні соціальні, соціально-природні умови – передбачення, чутливе уловлювання привабливої енергії

бажаного майбутнього, а не пристосування до того, що відбувається. Вона буде спиратися на процеси, яким належить визначати образ XXI століття: глобалізації і етноренесансу, інформатизації та становлення культури світу, жорсткого обмеження технізації та створення якісно нових технологій [1, 99].

Перспективи даного дослідження полягають у визначенні парадигмальних змін у професійній підготовці нового інженера залізничного транспорту.

ЛІТЕРАТУРА

1. Андрущенко В. П. Освітня політика (огляд порядку денного) / В. П. Андрущенко, Л. В. Савельєв. – К. : «МП Леся», 2010. – 368 с.
2. Саух П. Ю. Сучасна освіта: портрет без прикрас : [монографія] / П. Ю. Саух. – Житомир : Вид-во ЖДУ ім. І. Франка, 2012. – 382 с.
3. Чурилин А. В. Уровни, критерии и показатели профессионально-управленческой культуры инженеров железнодорожного транспорта / А. В. Чурилин // Высшее образование сегодня. – 2012. – № 6. – С. 19–20.
4. Шаргун Т. О. Гуманізація професійної підготовки майбутніх фахівців залізничного транспорту (кінець XX – початок XXI століття) / Т. О. Шаргун // Педагогіка формування творчої особистості у вищій і загальноосвітній школах : зб. наук. пр. / [редкол.: Т. І. Сущенко (голов. ред.) та ін.]. – Запоріжжя, 2013. – Вип. 32 (85). – С. 402–409.

РЕЗЮМЕ

Сущенко Р. В. Основные психолого-педагогические ориентиры профессиональной подготовки будущих инженеров железнодорожного транспорта.

Статья посвящена проблеме профессиональной подготовки будущих специалистов железнодорожной отрасли. На основе результатов анализа научной литературы определены и обоснованы основные психолого-педагогические ориентиры (педагогизация процесса профессиональной подготовки инженерных кадров железнодорожной отрасли в высших учебных заведениях; формирование ценностных ориентаций будущего инженера железнодорожного транспорта; органическая взаимосвязь развития железнодорожной отрасли и личностно-профессионального саморазвития инженера железнодорожного транспорта; профессиональная подготовка железнодорожных кадров к преодолению психологического напряжения их профессиональной деятельности) и их влияние на формирование профессионализма будущих железнодорожников. Приведены требования к современному успешному железнодорожнику с высшим образованием, а также выяснены особенности профессиональной подготовки будущих специалистов в технических университетах.

Ключевые слова: профессионализм, психолого-педагогические ориентиры, будущий инженер, железнодорожный транспорт, профессиональная подготовка.

SUMMARY

Sushchenko R. Basic psychological and pedagogical targets of professional training of the future engineers of railway transport.

The article deals with the training of future railway industry specialists. Based on the analysis of the scientific literature basic psychological and pedagogical targets and their influence on the formation of professionalism of the future railway transport engineers are identified and justified.

The requirements for a successful modern railway worker with higher education are submitted, as well as the peculiarities of the training of future specialists at technical universities are detected.

We focus on the training of a specialist at the railway university, especially on his great mobility, responsibility and self-activity in mastering modern information and computer technology, successful creative self-realization, adoption to implementation of higher life goals, achievement of high level of aspiration and professional success.

The article points out that the best results are achieved by those railway workers who are interested not only in the process of training but also in rapid implementation of their own creative plans, even if they are not very significant for today, but can be very important for professional activity in future. Well-developed personal qualities provide the advantage over the narrow professionalism.

The ways to overcome the existing narrow professional education in Ukraine are described. The result of this process has to be a railway specialist whose values, principles and rules of life are formed completely.

The system of pedagogical support, which aim is to transform adverse conditions of education (internal and external) on favorable is suggested as the main direction of training of future railway workers to their future professional activity.

The process of adaptation of railway workers to the new conditions of the development of railway transport is interpreted by the author as an active device to another, new attitude to the profession, new requirements, customs and traditions; new conditions of life, patterns of behavior, new forms of leisure; as the assimilation of new forms of cultural communication, assessment, means and methods of self-study, as well as the recognition of their personal values, norms and requirements of the new social environment; the possession of new professional activities.

Based on the analysis of the problem a general strategy of the formative experiment was worked out. In its format the required basic professional components aimed at the development of true professionalism of each member of the target profile of his future professional life during training at high school were determined.

Key words: *professionalism, psychological and pedagogical targets, future engineer, railway transport, professional training.*

УДК 378.147:811.161.2'243

Г. Д. Швець

Інститут філології Київського національного
університету імені Тараса Шевченка

ПІДГОТОВКА ВИКЛАДАЧІВ УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ ЯК ІНОЗЕМНОЇ В ІНСТИТУТІ ФІЛОЛОГІЇ КИЇВСЬКОГО НАЦІОНАЛЬНОГО УНІВЕРСИТЕТУ ІМЕНІ ТАРАСА ШЕВЧЕНКА

У статті проаналізовано комплекс дисциплін вільного вибору студента в навчальних планах підготовки бакалаврів-філологів, спеціалістів і магістрів спеціальності «Українська мова і література» спеціалізації «Українська мова як іноземна». Схарактеризовано знання й уміння, що складають основу професійної компетентності викладача української мови як іноземної. Узагальнено досвід і напрацювання кафедри української та російської мов як іноземних Інституту філології Київського національного університету імені Тараса Шевченка. Доведено, що система підготовки викладачів української мови як іноземної, що склалася в Інституті філології Київського національного університету імені Тараса Шевченка, спрямована на